

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 17/2000 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 1999

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 april 2000 berättelsen om regeringens åtgärder under år 1999 (B 2/2000 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet skall lämna utlåtande om ärendet till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichefen Kirsti Rissanen och lagstiftningsrådet Asko Välimaa, justitieministeriet.

Samband med andra dokument

Vid behandlingen av budgetpropositionen (RP 109/2000 rd) för nästa år hörde lagutskottet regeringsrådet Ahti Penttinen, justitieministeriet, regeringsrådet Tuomo Vainio, finansministeriet, hovrättsrådet Seppo Männikkö, Finlands juristförbund och ordföranden, tingsdomaren Matti Palojärvi, Tingsrättsdomarna r.f. som sakkunniga. Utskottet har utnyttjat informationen från utfrågningen för detta utlåtande.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Utskottet har behandlat de uttalanden i berättelsen som gäller justitieministeriets förvaltningsområde, men med begränsningen att utlåtandet bara gäller utskottets egna uttalanden.

Dessutom har utskottet uppmärksammat statens personalpolitik, särskilt när det gäller domarna.

Utskottets uttalanden

Regeringens redogörelser och ställningstaganden beträffande lagutskottets uttalanden är befogade, anser utskottet. De uttalanden som enligt regeringens uppfattning inte längre ger anledning

till åtgärder kan också enligt lagutskottets uppfattning strykas i berättelsen.

Utskottet noterar dock uttalandet om rättegångskostnader (s. 161) som enligt berättelsen kan strykas. I den form uttalandet hade lagts fram har frågan uppfyllts. I berättelsen för 1998 (B 3/1999 rd) föreslogs samma uttalande bli slopat på nästan samma grunder. I utlåtandet (LaUU 16/1999 rd) samtycker lagutskottet till att uttalandet stryks. Men med hänvisning till motiv som fortfarande är aktuella föreslog utskottet då ett uttalande om att riksdagen skulle påskynda åtgärder för att samordna rättshjälpsystemet och utvidga kretsen av personer som är berättigade till rättshjälp. Riksdagen godkände uttalandet.

Med hänvisning till att beredningen av de årliga berättelserna och behandlingen i riksdagen av föregående berättelse delvis överlappar varandra finner utskottet det förståeligt att det nya uttalandet ännu inte finns med i regeringens berättelse. Däremot är det förvånande att uttalandet inte har strukits i berättelsen för 1999.

Statens personalpolitik och domarnas löner

Berättelsen behandlar en utredning av de statliga lönerna (VALPAS). I samband med den inkomstpolitiska uppgörelsen för den statliga sektorn 1997 kom parterna överens om att göra en utredning av kriterier, nivå och utveckling beträffande anställningsvillkoren i relation till den allmänna arbetsmarknaden.

I samband med överenskommelsen att inte strejka 1998 kom Statens arbetsmarknadsverk, justitieministeriet och Finlands juristförbund r.f. överens om att eftersläpningarna i domarnas löner utreds och att resultaten beaktas vid den kommande reformen av lönesystemet. Målet var att domarnas löner skulle bli mer konkurrenskraftiga. Av VALPAS-utredningen framgick det att eftersläpningen i domarnas löner jämfört med den konkurrensutsatta sektorn var ungefär 26 procent 1996.

En reform av domarnas löner ingick i det justerade tjänstekollektivavtalet som undertecknades i början av 2000. Lönestrukturen ändrades då i överensstämmelse med domarorganisationernas önskemål. I det nya lönesystemet är lönerna på grund av otillräcklig finansiering nu så låga att 38 procent av tingsdomarna omfattas av det så kallade garantitillägget.¹ Detta gör att do-

marna inte kan byta tjänst till exempel om de flyttar från orten, eftersom garantitillägget inte följer med. Det nya lönesystemet gav inte det lönepåslag som domarna hade förväntat sig utan blev i stället en stor besvikelse. Domarna hade den uppfattningen att VALPAS för 2000 skulle vara en chans för dem att få högre lön, men de fick samma lönepåslag som alla andra som omfattas av avtalet.

Lagutskottet kan inte undgå uppfattningen att löneförhandlingarna med domarna inte i alla hänseenden uppfyllde kraven på god förvaltning. Följaktligen har domarna ansett att staten som arbetsgivare inte har uppfyllt sina utfästelser. Statens personalpolitik kan inte grunda sig på diffusa överenskommelser, anser lagutskottet.

I flera sammanhang har lagutskottet påpekat att grundlagen förutsätter oberoende domare och att detta också avser att domarna är ekonomiskt oberoende. När lagutskottet för inte länge sedan godkände de nya utnämningsreglerna för domare ingick det i beslutet att godkänna de karriärmöjligheter för domare som var syftet med propositionen (LaUB 1/2000 rd — RP 109/1999 rd). I betänkandet framhåller lagutskottet att domarna måste få adekvat lön för sitt arbete, så som riksdagen förutsatt i flera uttalanden, för att domarna också i praktiken skall ha karriärmöjligheter, ha andra möjligheter att avancera än bara på grundval av tjänsteår och få bättre kännedom och förståelse för samhället. Utskottet upprepar sin ståndpunkt här.

Utlåtande

Lagutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

¹ Garantitillägg avser en pott som täcker skillnaden mellan den tidigare och den nya lönen för att ingen skall få sin faktiska lön sänkt.

Helsingfors den 8 december 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst

Paula Lehtomäki /cent
Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Kaisa Vuorisalo.

